

Elefántcsont faragvány (könyvkötés táblája) - a négy evangélista alakjával

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	18860 
Készítés ideje:	1030 körül
Készítés helye:	Köln (feltehetően); Liége (feltehetően)
Jelzés:	nincs
Anyag:	elefántcsont
Technika:	faragott
Méretetek:	magasság: 13,8 cm szélesség: 6,7-6,8 cm vastagság: 0,6 cm

Az összetartozó töredékekből egyesített elefántcsont lemez leveles indával keretezett felületén a négy evangélista, János, Máté, Márk és Lukács írópult előtt ülő alakja látható. Fejüknél hagyományos szimbólumaik jelennek meg. Az esztergált lábú írópultokon íróeszközök vannak, amelyek segítségével az evangélisták hosszú tekercsek megírásán dolgoznak. A lemez mérete és ábrázolási programja kétségtelenné teszi, hogy újszövetségi szöveget tartalmazó könyv, valószínűleg liturgikus használatú kódex kötése számára készült.

A dombormű erősen kopott felülete hosszantartó használat nyomait viseli, de a sérülések sem tudják feledtetni kiváló kvalitásait, a kompozíciók arányosságát, a figurák testtartásának természetes könnyedségét és a részletgazdag kidolgozás rendkívül igényes színvonalát. Az alakok beállításának a Karoling miniatúrafestészettel rokon könnyed eleganciája és a drapériaábrázolás antikizáló tendenciája Nagy Károly udvari művészetből ered. Ezt igazolja többek között a 800 körül készült Harrach-diptichon (a Ludwig Gyűjtemény letétjeként a kölni Schnütgen Museumban). A stílus a 9. század folyamán Kopasz Károly udvarában tovább élt, majd az ezredforduló táján, az Ottó-kor vége felé a Karoling-udvar művészeti mintái – különösen a Rajna-vidék és Liege műhelyeiben – ismét fontos szerepet kaptak (*Theophanu-Evangeliarium*, Essen *St. Maria Lyskirchen evangeliariuma*, Köln). A művészettörténeti kutatás megállapításai szerint ebbe a történeti és művészeti környezetbe illeszkedik az Iparművészeti Múzeum evangélista-sorozatot ábrázoló elefántcsont faragványa, noha stilisztikai eltérései az említett tárgytól más lehetőségeket is nyitva hagynak.

Irodalom

- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 3. (Takács Imre)
- Recht Roland, Périer-d' Leteren Catheline, Griener Pascal: *The Grand Atelier. Pathways of Art in Europe, 5th - 18th centuries*. Palais des Beaux-Arts, Brussels, Brussels, 2007. - Nr. II.32.
- Szerk.: Mikó Árpád: *Jankovich Miklós (1773-1846) gyűjteményei*. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2002. - Nr. 52.
- katalógust írta: Rozsondai Marianne, Szirmai János: *Művészi könyvkötések régen és ma. Kiállítás elmúlt korok kötéseiből és Szirmai János (Hollandia) modern alkotásaiból*. Országos Széchényi Könyvtár, 1986. - Nr. 2.
- Koroknay Éva: *Művészi könyvkötések 1700 előtt*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1983. - Nr. 2.
- Szerk.: Miklós Pál: *Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei*. Magyar Helikon, Budapest, 1979. - p. 98.
- Szerk.: Radocsay Dénes, Farkas Zsuzsanna: *Az európai iparművészet remekei. Száz éves az Iparművészeti Múzeum 1872-1972*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1972. - p. 23. Nr. 7.

